

Ота онага вафотидан сўнг яхшилик қилиш (тўртинчи мақола)

15:00 / 24.12.2020 2168

لَصَيِّ نَّأَبْحُ أْنَمَ؛ لَأَقْرَبُ أَطْخُلَ لِنَبِّ رَمُعٍ نَّأَنْعَلَبَ؛ لَأَقْرَبِي نَأَنْبَلِ لَاتَبَاثُ نَّعَ
يَرْوَرْمُ لَأَنْيَسُ حُ هَاوْرُ؛ هَذَعَبَ هَيَبَأُ نَأُوخُ لَصَيِّ لَفِ هَرْبَقِ يَفُ هَابَأُ

Собит Бунонийдан ривоят қилинади:

«Бизга Умар ибн Хаттобнинг «Ким отасига унинг қабрида силаи раҳм қилишни истаса, отасининг ака-укаларига силаи раҳм қилсин», дегани етиб келган».

Ҳусайн Марвазий ривоят қилган.

Қаранг, ота-онанинг ҳаққи фарзандларда улар дунёдан ўтиб кетганларидан кейин ҳам қолар экан. Фарзанд қабрида ётган отасига ҳам яхшилик қилиши мумкин экан. Бунинг учун у отасининг ака-укаларига яхшилик қилиши етарли экан.

Фарзанднинг ота-онага уларнинг вафотларидан кейин яхшилик бўладиган, ортларидан савоб етказадиган ва руҳларини шод қиладиган ишлардан яна бири уларга атаб садақа қилишдир.

مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلِ لَصَلَّ لَ لُؤْسَرَّ نَأُ نَعُ هَلَلِ يَصَرَّ رَ رِيْرُهُ يَبَأُ نَع
مَلَعُ وَأَيَّرَاجِ عَقَدَصُ؛ ثَالِثُ نَمِ الْإِهُلَمَعُ نَعُ عَطِقُنْ أَدْبَعُ لَاتَامِ إِذَا؛ لِق
بَدَأَلِ يَفُ يِرَاجُ بَلْ أَوْرُ؛ هَلُ وَغُ دِي حِلْ أَصِ دَلْوُ وَأُ، وَبُ عَفَتُنِي

Абу Хурайра розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам:

«Агар банда вафот этса, унинг амаллари кесилади. Лекин садақаи жория, манфаат олинадиган илм ва унга дуо қиладиган солиҳ фарзанддан кесилмайди», - дедилар».

Бухорий «Адаб»да ривоят қилган.

Ўрни, садақаи жория (оқиб турувчи садақа) – Аллоҳ ризолиги учун қурилган, кўпчиликка хизмат қилувчи масжид, мадраса, кўприк, йўл каби нарсалар, жамият манфаати учун ёзиб қолдирилган илмий асарлар ва ўзидан кейин хайр-дуода бўлувчи солиҳ фарзанд қолдирган бўлса, ана шулар воситасидаги савоб инсоннинг вафотидан кейин ҳам давом этади.

بِبِئِغٍ وَهَوَ وَدَابْعٍ نَبَدْعَسُ مُأْتِي فُوتٌ؛ لِقَاقُ هُنَعُ هَلَلِ يَصَرَّ سَابَعٍ نَبَأِنَع
أَعْفَنِيَا، أهنَعُ بِيئِغٍ أَنْ أُوْتِي فُوتٌ يِيْمُأْنِ؛ هَلَلِ لُؤْسَرَّ أَي؛ لِقَاقُ، أهنَعُ
يَطِيئِاحٌ نَأُ كُدَيْشُ أَيِنِإِفٍ؛ لِقَاقُ، مَعَنُ؛ لِقَاقُ؟ أهنَعُ وَبُ تُقَدَّصَتْ نَأُ عِيَشُ
يِيئِاسِّنْ لَأُ وَيِذْمُرَّتْ لَأُ وَيِرَاجُ بَلْ أَوْرُ. أهنَعُ عَقَدَصُ فَاَرْخُمَلْ

Ибн Аббос розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Саъд ибн Убоданинг онаси у ғойиблигида вафот этди. Бас, у:

«Эй Аллоҳнинг Расули, онам менинг ғойиблигимда вафот этди. Агар унинг номидан бирор нарса садақа қилсам, унга манфаати бўладими?» деди.

«Ҳа», дедилар у зот.

«Сизни гувоҳ қилиб айтаманки, мевали боғим унга садақа бўлсин», деди».

Бухорий, Термизий, Насай ривоят қилганлар.

Саъд ибн Убода розияллоху анху ўзларининг мевали боғларини оналарига садақа сифатида вақф қилиб қўйдилар. Ўша боғнинг меваси ёки ундан тушган фойда муҳтож кишиларга бериладиган, савоб эса Саъд ибн Убода розияллоху анхунинг оналарига бориб турадиган бўлди. Мусулмонлар

шунга ўхшаш ишлари ила дунёда шуҳрат топганлар. Кейинчалик, ўтганларга атаб тирикларга фойда бериб турадиган вақфлар қилиш кенг тарзда йўлга қўйилган. Бора-бора ҳайвонларга аталган вақфлар ҳам тарқалган. Ўша вақфлардан тирик жон борки, фойда олса, савоби ўлганлардан кимга аталса, ўшанга бориб турган.

Ҳозирги мусулмонлар ҳам бу ишни қилишда давом этмоқдалар. Бизда ҳам қариндош-уруғ, таниш-билиш, маҳалла-кўйга, муҳтожларга фойда берадиган турар жойни яхшилаш, кийим бошни бут қилиш, баъзи тўловларни тўлашда ёрдам каби садақаи жория бўладиган ишларни қиладиганлар кўпайиб бормоқда. Бу ишни яна ҳам ривожлантириб боришимиз лозим.

دُعَسُّمُ أَنْ يَهْلَلَ الْوُسْرَ أَي: لِقَاءُ هُنَا نَعُوهُ لِيَضَرَ دَابُعَ نَبِ دُعَسُّ نَع
مُّ أَلْهَدَهُ لِقَاؤَ أَرْئِبَ رَفَحَف: لِقَاءُ أَمَلٍ لِقَاءُ لَصْفَاءَ قَدَّصَلَّيْ أَيْ: تَتَام
دُعَسُّ هَيْاقْسَ كَلْتَف: دَارُوْ يَسْنَلْ أَوْ دَمَحْ أَوْ دُوَادُ وَبَأْ هَاوْرَ دُعَسُّ
هَيْاقْسَ كَلْتَف

Саъд ибн Убода розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«У Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламга:

«Эй Аллоҳнинг Расули, Саъднинг онаси вафот этди. Қайси садақа афзал?» деди.

«Сув», дедилар.

У бир қудуқ қазиди ва:

«Мана шу Саъднинг онаси учун», деди».

Абу Довуд, Аҳмад ва Насайи ривоят қилганлар.

Насайи:

«Ўша Саъднинг Мадинадаги сувхонасидир» жумласини зиёда қилган.

Демак, кўпчилик мусулмонларга доимий равишда манфаат бериб турадиган хайрли ишлар энг яхши садақа ҳисобланар экан.

Афсуски, баъзи юртларда садақа деганда фақат қозон осиб, таом пишириш тушуниладиган бўлиб қолган. Бу очликдан қийналаётган кишилар бор жойда бир марта бўлса ҳам, қорнини тўйдиролмай юрганлар учун яхши садақа бўлади. Аммо, шароитга қаралса, оддий, ночор, ёрдамга муҳтож

муслмонларга кўпроқ манфаат берадиган амал қилинса, садақанинг савоби кўп бўлади. Буни ҳал қилишнинг энг яхши йўли Саъд ибн Убода розияллоҳу анҳунинг тутган йўллари дир.

Аҳли сунна ва жамоа уламолари жумҳури: «Маййит ўзидан бошқанинг амалидан манфаат олади», деганлар. Улар қуйидагиларни айтадилар:

«Ким: «Инсон фақат ўзининг амалидангина манфаат олади», деса, ижмоъни бузган бўлади. Бу гап бир неча важҳдан ботил дир:

1. Инсон ўзидан бошқанинг дуосидан манфаат олади. Дуо ҳам бошқанинг амали дир.
2. Пайғамбар алайҳиссалом маҳшар аҳлига – аҳли жаннатга жаннатга киришларига, гуноҳи кабира аҳлига дўзахдан чиқиб, жаннатга киришларига шафоат берадилар.
3. Фаришталар ер аҳлига дуо қиладилар ва истиғфор айтадилар.
4. Мўминларнинг болалари ота-оналарининг амаллари ила жаннатга кирадилар.
5. Икки етим бола отасининг амалидан манфаат олган. Қуръонда: «оталари солиҳ бўлган эди», дейилган.
6. Маййитнинг садақа ва қул озод қилишдан манфаат олиши суннат ва ижмоъ билан собит бўлган.
7. Маййит қарздор бўлса, ўлганидан кейин унинг қарзи берилса, қарзи узилади. Бу валийсининг амали дир.
8. Набий алайҳиссалом Нажошийга намоз ўқиганлар.

Бу масаладаги тортишувда, асосан, таассуф устун келади. Зотан, барча тортишувларда ҳам шундай бўлади ва натижада икки томон ҳам асл мақсаддан узоқлашиб кетади. Аслида эса, тушунса бўладиган иш.

Маййитнинг ортидан қилинадиган хайр-эҳсон, дуо ва бошқа ишлар шариатнинг асосини ташкил этмайди. Аксинча, булар бир қўшимча нарсалар бўлиб, асосини ҳар бир одамнинг ўзи қилган амали ташкил этади.

Шунинг учун ўлгандан кейин бошқанинг амалидан манфаат тегар экан, деган ўй билан бу дунёда шариатга амал қилмай юравериш мутлақо

нотўғридир. Ҳатто баъзи жойларда йилига бир марта худойи қилиб қўйишни «дин» деб тушунадиганлар ҳам бор.

Жумҳур уламолар «Маййитга ўзганинг амали манфаат беради», деган ҳукми ҳаёлан топиб айтган эмаслар, балки оят ва ҳадисларга суяниб, уларни ҳужжат қилиб айтганлар. Шунинг учун бу нарсани тўғри тушуниш ва унга тўғри амал қилиш керак».

(Тамом)

«Бахтиёр оила» китобидан